

НЕЗАБОРАВНА НОЋ СА ПАРТИЗАНСКИМ ЛЕКАРИМА И ДРУГОМ ТИТОМ

Село Ђурашиће у милешевеком (пријеполском) срезу, које се налази на деоној страни Лима, на средокраћи између Лима и Бабина, у току народноослободилачке борбе било је центар партизанских веза и главни обавештајни пункт на овом терену. Преко бројне породице родољуба Михаила Стиковића, још од првих јулских устанничких дана у Црној Гори ишле су курирске везе за Србију и обратно. Формирањем партијже ћелије у Ђурашићима новембра 1941. године те везе су постале организоване, чвршће и трајније и ја сам, као један од тројице првих чланова те ћелије, често обављао задатке који су ишли каналом преко Ђурашића.

Боравак на овом терену два батаљона из састава Црногорског НОП одреда, после пљеваљске битке 1. децембра 1941. године, иако кратак, (од 10. до 16. децембра) такође је деловао повољно на почетна опредељења и развој народноослободилачког покрета. Одабрани борци из Ловћенског и Комског батаљона, „Бијелог Павла“ и „18. октобра“, који су овде сачекивали прикупљање орбијанских партизанских јединица ради формирања Прве пролетерске бригаде, развили су живу активност на пропагирању идеја покрета. Тако је већ 14. децембра код Основне школе у Тоцима (једне од најстаријих школа у овом крају) одржан велики народни збор на коме су говорили војни и политички руководиоци ових црногорских партизанских јединица. На збору је изабран и први Народноослободилачки одбор за толачку општину. Избор је вршен по демократском принципу, тако да су сва села ове бивше административне јединице имала у Одбору своје представнике. Тако су за село Ђурашиће изабрани: Јован Бјелић, Јоко Стиковић и Милован Лојаница; за Забрђе Тоце: Јован Драгутиновић и Милорад Љ. Оофијанић; за Црквене Тоце: Милосав Ј. Стиковић и Данило В. Стиковић, а за села Кучин и Избичањ Вукојица Стиковић и Милорад Филиповић.

Борци црногорских партизанских јединица су 15. и 16. децембра напустили територију толачке општине и отишли у село Касидоли у прибојском срезу, а већ 17. децембра заузели су Рудо у коме је 22. децембра формирана Прва пролетерска бригада. Са

црногорским партизанима са овог подручја отишла су два борца: Радован Досковић из Ђурашића (погинуо 1943. године у селу Ратајима код Фоче) и Радован Радомировић Шуле, из Џурова, који је после неколико дана погинуо у селу Гаочићи код Рудог у првој борби пролетера са Италијанима,

Почетком децембра 1941. у Дренову, село на десној страни Лима стигао је Врховни штаб и Централни комитет КПЈ и главнина партизанских јединица из западне Србије и Шумадије. Они су се у милешевском срезу задржали све до друге половине децембра. Друг Тито је у овом времену три пута прелазио Лим под селом Избичњем, пет километара низводно од Пријепоља у коме су се тада налазиле јаке италијанске снаге. Српски батаљони који су се налазили у златарском (нововарошком) срезу, а били су одређени да уђу у састав Прве пролетерске бригаде, кренули су на марш за Рудо 17. децембра. Краљевачки батаљон прешао је Лим испод оела Избичња и ноћу између 17. и 18. децембра наставио покрет преко села Џурова, Мажића и Касидола. Те исте ноћи и на истом месту Лим су прешли и Врховни штаб и друг Тито, као и чланови Централног комитета и Ужичка чета, која се налазила у њиховом обезбеђешу. Пошто су се кратко одморили у кући Јована Нинчића у Избичњу, Врховни штаб и друг Тито кренули су досга тешким теренима у Тоце. Дан је био хладан, а терен прекривен снегом, тако да је ова партизанска колона уз велике напоре стигла у центар оела, код школе, 18. децембра пред вече. Ужичка чета законачила је у просторијама школе, а Врховни штаб, друг Тито и чланови Централног комитета сместили су се у кући Саве Тошовића у селу Ђурашићима, километар-два ниже од школе.

Ми позадиноми радници, а нарочито чланови Партије, ових дана имали омо много посла. Наш задатак је био да прихваталмо партизане на Лиму, спроводимо их, налазимо најпогоднија места за конак и друго. Наравно, нико од нас, па ни ја, није знао да се међу овим партизанима налази и Врховни командант.

Кад смо разместили партизанске јединице и за њих обезбедши најнужније животне намирнице, ја сам пошао својој кући да се мало одморим. Ноћ је била већ прилично одмакла. Таман кад сам се опремао на кућни починак, изненада се пред мојом кућом појави свештеник Витомир Пурић, који је у овим селима имао овоју парохију. Био је видно узбуђен и забринут. Рекао ми је да му жена има тешкоће са порођајем, да се растаје са животом, па ме је замолио да видим да ли у јединици која је зановила у школи има лекара. Иако уморан, одмах сам с њим пошао ка школи. Тамо смо се састали са командантом Ужичке чете Николом Љубичићем (кота нисам познавао нити сам тада знао да се тако зове). Чим смо му објаснили зашто смо дошли, он је написао нејшто на листу хартије и рекао нам да се са тим јавимо лекарима који се налазе у кући Сава Тошовића. Ја и поп се брзо упутимо Савиној кући. Преко стражара писамце је уручено онима

којима је било упућено. Из куће оу изашла два партизана (касније сам сазнао да су то били партизански лекари Гојко Николиш и Ђуро Мештеровић) који су појахали коње, а ми иопред њих, те се упутио мо кући Николе Пузовића у Црквеним Тоцима у којој се млада попадаја Добрила Пурић борила са животом.

Лекари су пружили помоћ породиљи и она је донела на овет здраво женско дете. Родитељи су му одмах дали име Славојка. Не знам зашто су му дали баш то име, али са лица Овеште!шгка видео сам задовољство и понос. То име као да је значило: славна је ова војска!

Поп Пурић се много захваљивао партизанским лекарима и на полаоку им даривао по пар вунених чарапа. Ја сам их поново отпратио до Тошовића куће. Уопут смо разговарали о свему, а највише о партизанској болници. Лекари су на мене оставили всома јак утисак јер су се после успешно пружене помоћи, иако уморни и прозевбли, враћали задовољни и зрачили неком ведрином.

Пред Тошовића кућу стигли смо у први цик зоре. Испред куће било је доста партизана, који су се спремали за покрет. Један од њих (касније сам сазнао да је то био друг Тито), пошто је измењао неколико речи са лекарима, а видевши ме с пушком, питао ме је ко сам и одакле сам. Кад сам му рекао да сам партизан, тренутно на позадинском раду у овом селу, он ме је питао о Милешевокој чети, њеној бројности, саставу, борбеном моралу, затим о партизанским јединицама на овом терену, расположењу народа за борбу — и другом. На крају ме питао колико има до школе у Касидолима, из чега сам закључио да ое партизани спремају управо тамо.

Кад је све било опремно, невелика колона партизанска пошла је уз село ка снежним голим врховима Побјеника. Стајао сам поред колоне и дивио се храбрости ових бораца који су, не признајући тешкоће, са осмехом преносили борбу у нове крајеве наше земље.

Та ноћ, проведена са партизаноким лекарима и еусрет са друшм Титом у оовит хладнот децембарског јутра, остали су ми дубоко у сећању. И не само мени, него и доктору Николишу који је овај догађај забележио у својим мемоарима „Коријен, стабло, паветина“.

Драго СТИКОВИТ